СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ · РІК XXXI · Число 127. Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 1. червня, 1923. — VOL. XXXI. No. 127. Jersey City, N. J., Friday, June 1, 1923. THREE CENTS

БУДІВЕЛЬНІ ЮНІЇ ВІДКЛИКАЮТЬСЯ ДО УРЯДУ ДЛЯ ЗАПОБІЖЕННЯ БУДІВЛЯНОЇ КРІЗИ

НЮ ЙОРК, 29. мая. — Голова Будівельної Промислової Ради, обєднуючої всі нюйорські будівляні юнії, вніс підчас свого переслухання перед федеральним будівляним комітетом на його руки до федерального уряду просьбу іменем будівляних юній, щоби уряд почав безпроволочно якусь акцію для запобіження поширення теперішнього страйку мулярів на всі галузи будівляного робітництва та для запобіження довшого застою в будівлянім промислі. Він заявив, що здержанне робіт на нових будовах означалоби підвисшенне комірного, обниженне робітничої плати та безробітте. На його думку, лишень уряд може запобігти такій крізі.

ЗАГАЛЬНИЙ БУДІВЛЯНИЙ СТРАЙК ВІДЛОЖЕНИЙ

НЮ ЙОРК, 29. мая. — Члени будівляних юній рішили не заряджувати загального будівляного страйку всіх будівляних робітників на день 1. червня с. р., як се було первісно пляновано, але рішили дати представникам юній повести далі переговори з будівляними підприємцями та перевести дня 8. червня ще одно голосованне в справі дальшої акції.

Деякі юнії знов підписали з підприємцями контракт на один рік, якими приняли підвишку в сумі 1 доляра в день.

ЗЕЛІЗНИЧІ ЗАРЯДИ ПРОТИ ЗАЛІЗНИЧОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

ШИКАГО, Илинойс, 30. мая. — Президенти шість великих західних зелізниць видали публичну заяву проти відбувшоїся недавно в Шикаго конференції для нової оцінки зелізниць, яку скликав був сенатор Ла Фолет. Заява каже, що справдішною ціллю конференції була агітація за перебраннем на державу всіх американських зелізниць. Щоби до сього дійти, учасники конференції малиби довести до неможливости вести далі поспішно приватний заряд зелізницями. Заява називає учасників радикалами.

ХОЧУТЬ ПОПИРАТИ ФОРДА ЯКО НЕЗАВИСИМОГО КАНДИДАТА НА ПРЕЗИДЕНТА

ДІТРОЙТ, Мишиген, 29. мая. — Так званий Президентський Клюб в Дірборні, котрий попирає думку вибору автомобілевого мілїонера Генрі Форда слідуючим президентом Злучених Держав прийшов до переконання, що ані републиканська ані демократична партія не именує Форда своїм кандидатом та рішився ставити його яко независимого кандидата.

Рівночасно зі зростом політичної кампанії за Фордом росте також акція проти Форда, головно зі сторони американських Жидів. В середу, приміром, відбулася в Ню Йорку річна конвенція Федерації Мадярських Жидів в Америці, і ся конвенція приняла резолюцію, осуджуючу сю кандидатуру яко кандидатуру антисеміта.

ІТАЛІЯ ВНОСИТЬ ФОРМАЛЬНИЙ ПРОТЕСТ ЗА ПРОГИБІЦІЙНЕ РІШЕННЕ

ВАШІНГТОН, 29. мая. — Італійський амбасадор вніс до департаменту стейту формальний протест італійського уряду проти рішення Найвисшого Суду Злучених Держав, забороняючого ввожение алькоголічних напитків на чужих кораблях в тримилевий прибережний округ Злучених Держав.

Італійський протест звертає увагу американського уряду на суперечність, яка заходить межи сим рішеннем суду та законом італійських міст, після котрого кождий італійський корабель обовязаний возити певну скількість алькоголю для моряків, а в деяких случаях і для пасажирів.

ПРОЦЕС ЛІКАРЯ ПРОТИ УРЯДУ ЗА ПРОГИБІЦІЮ

НЮ ЙОРК, 29. мая. — Перед місцевим фидиральним судом розбиралося нині питанне записування алькоголю на лікарство.

Позивав прогибіційний уряд д-ра Лимбарта, котрий роздобув собі дня 8. мая с. р. судовий приказ, забороняючий прогибіційному урядови перешкаджати йому в записуванню алькоголю на лічение пацієнтів. Новаросправа перед судом мала вирішити, чи сей судовий приказ має остати в силі, чи має бути знесений.

Судля Накс по розгляненню справи заявив, що судовий приказ повинен остати в силі на далі. Суд станув на становищи лікарів, що конгрес не має права зборонятн лікарям практикувати медицину після своїх найкращих переконань.

Прогибіційний уряд вніс проти рішення спротив, щоби справу вирішив найвисший суд.

ГРІЗЬБА ТЕЛЕФОНІЧНОГО СТРАЙКУ В НОВІЙ АНГЛІЇ

БОСТОН, Месечузетс, 29. мая. — Телефонічні робітники Нової Англії предложили телефонічним підприємствам свої домагання щодо скорочення робочого дня та підвисшення робітничої заплати, а три юнії телефонічних робітників, а саме в Спрінгфілді, Провіденсі та Фичбергу, — мимоходом кажучи, три найсильнійші юнії телефонічних робітників в Новій Англії, — рішили зарядити серед своїх членів голосованне в справі страйку на случай несповнення робітничих бажань підприємцями.

КУБАНСЬКА ІМІГРАЦІЯ ДО ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ

НЮ ЙОРК, 30. мая. — Іміграційна влада звертає увагу на щораз більше зростаючу іміграцію з острова Куби. Після обчислення іміграційних урядників за послідні два місяці приїхало до Злучених Держав що найменче 5,000 кубанських Муринів, зваблених сюди кращими зарібками.

Після іміграційного закона, кроженець Куби, коли хоче їхати до Злучених Держав, обовязаний предложити лишень свідоцтво уродження.

14 КАНДИДАТІВ НА ОДНО СТАНОВИЩЕ

СТ. ПОЛ, Минесота, 30. мая. — На місце недавно помершого сенатора Минесоти Нелсона стануло до виборів не менче лиш 14 кандидатів. Є межи ними: 9 републиканців, 3 членів фармерсько-робітничої партії та 2 демократів.

КОНФЕРЕНЦІЯ ДЛЯ РЕЛІГІЙНОЇ РОБОТИ В АРМІЇ

ВАШІНГТОН, 28. мая. — Секретар війни Вікс скликує на дні 6.—8. червня с. р. конференцію з представників ріжних релігійних віроісповідань, добродійних інституцій та війскових капелянів, щоби застановитися над справою скріпленния релігійного виовнання американських жовнірів.

КУ-КЛАКС-КЛЕН ПРОТИ ЗАКОНА

В місті Ривергет, на острові Лонг Айленд, відбувся в суботу великий мітинг членів потайної організації Ку-Клакс-Клена, на якій вони рішили не слухати закона, ухваленою стейтовою нюйорською легіслятурою, після котрого Ку-Клакс-Клен мавби предкладати урядовий спис своїх членів.

Шериф повіту, котрому закидали непослух законови, виправдується тим, що він не знав, що такий закон обовязує. Він ручить, що коли він довідається про закон, то він буде його остро виконувати.

ДВІ РОБОТИ РОБИТИ НАРАЗ НЕБЕЗПЕЧНО

Перед мирового суддю в Гемонтоні, Ню Джерзі, привів полісмен якогось Вілієма Сайовіна та обжалував його за небезпечну їзду. Полісмен розповідав судді, що стоячи на розі вулиці, він звернув обжалованому увагу, що він повинен поводити автомобілевим колом обома руками [illegible] кермувати авто одною рукою, а другою обіймати [illegible]. Обжалований зпершу послухав, але відтак полісмен побачив, що його автомобіль підїхавши далі, став завертати гуси по дорозі. Він дігнав непослушного візника та заарештував його.

Судля вичитав обжалованому порядну лекцію про небезпеку такого поведення, про те, що на обійманне нареченої є богато других місць, поза автомобілем, і засудив його на 10 долярів кари та кошти процесу.

ПОМЕРЛА НАТАЛІЯ З ПІДЛЯШЕЦЬКИХ ГРИНЕВЕЦЬКА

В понеділок, дня 28. мая с. р. померла в Шикаго, Ілл., на недугу рака Наталія Гриневецька, жінка д-ра Степана Гриневецького, в 33-тому році життя.

Покійна була звісна широкій українській громаді в Америці яка талановита співачка й учителька музики та щира громадянська діячка і патріотка.

Похорон дня 2-ого с. м.

ПРОГИБІЦІЙНИЙ КОМІШЕНЕР ХВАЛИТЬСЯ, ЩО КРАЙ „СУХИЙ"

Федеральний прогибіційний комішенер Гейнес подав до газет публичну заяву про діяльність свого уряду, в якій хвалиться, що помимо заходів „бутлеґерів" та „муншайнерів" увесь край стає скоро „сухим".

Того самого дня донисли прибережні федеральні сторожі, що коло Норфовка, Верджінія, появився пачкарський корабель, добре узброєний.

ДОВГИЙ ПРОЦЕС

В понеділок, дня 28. мая, скінчився взаїмною згодою процес межи департаментом скарбу та підприємство Кумахер і Спілка, котре ще 1916. році спровадило було ладунок німецьких фарб підводним кораблем „Дайтшляндом". Департамент процесувався, щоби добитися 40,000 долярів мита, але наконець згодився взяти 10,000 долярів.

САМОВБИЙСТВО ВЯЗНИКА

У вязниці в Плейнфілді, Ню Джерзі, повісився 24-літний вязник Кларенс Гигинс, котрого поліція арештувала недавно за неприличне поведенне разом з двома дівчатами. Вязник повісився при помочи краватки та паска. Вязнична сторожа побачила самовбийство не в час, але заким найшли пулмотор, самовбиєць вже був неживий.

КНИЖНА ПРОДУКЦІЯ В НІМЕЧЧИНІ

З Берліна доносять, що коли статистика літературної продукції в Німеччині досягла в 1920 р. суму 32,345, то в 1921 р. сума ця зросла до 34,256 випусків. Таким чином продукція 1921 р. дорівнала продукції з 1912 р. значить з довоєнного нормального часу. Протягом першої половини 1922 р. появилося в Німеччині 18,332 книжки.

УКРАЇНСЬКІ СТУДЕНТИ В КАНАДІ

Манітобський університет оповістив вислід іспитів з грудня і квітня за рік 1922-3. Між студентами, що перейшли щасливо іспити, находимо й деякі українські імена.

Між тими, що дістали вже диплюми, бачимо передівсім соймового посла Д. Якиміщака який дістав степень L.L.B. Дальше находимо імя п-ни Марії Савчак між тими, що скінчили фільософію. П-на Савчак дістала степень B. A. Се перша українська дівчина в Канаді, що дістала такий науковий степень, а се тимбільше замітне, що вона тільки три роки тому як приїхала до Канада з Галичини. Наконець між тими, що покінчили фармацевтику бачимо імена Ілії Симчича і п-ни Марії Негрич. Симчич покінчив студії з відзначеннем і крім аптикарського диплюму Phm. C. дістав два срібні медалі, один за поступ взагалі, а один за знанне хемії.

Іспити попереходили також слідуючі студенти:

3-ий рік фільософії: — Іван Пирч.

2-ий рік фільософії: — Никола Білаш, Петро Гаєвський, І. Горецький, Яків Станько.

1-ий рік фільософії: — Лев Олещук.

2-ий рік лат. фільософії: — Іван Кравс.

2-ий рік приготовляючий курс до медицини: — Андрій Загарійчук.

1-ий рік приг. курс до медицини: — Яків Назаревич, Роман Нагірняк, Павло Канчер.

1-ий рік приг. курс до інжиніерства: — Олекса Геник.

2-ий рік прав: — Іван Яців, др. Микола Бодруг.

1-ий рік фармацевтики: — Микола Залозецький.

Рільництво, 2-ий рік; — Д. М. Ільчишин, И. Е. Лесик.

Число українських студентів в Манітобськім Університеті було сього року далеко меньше, ніж попередніх літ але вислід іспитів гарний.

ОГОНЬ ЗНИЩИВ УКРАЇНСЬКУ КРАМНИЦЮ У ВЕГРЕВИЛ, АЛТА.

В Вегревил (Алберта, Канада) доносять, що там дня 5-го с. р. в ночі, повстав огонь в склепі Братів Кирилюків, який знищив товар і будинок. Шкоду обчислюють на суму около 20 тисяч долярів.

БЕЗРОБІТТЄ В ПОЛЬЩІ

Статистичні обчислення виявили, що дня 1. травня ц. р., було в Польщі 94 тисяч безробітніх. Попереднього місяця число безробітніх було о 20 процент більше.

ВІТОС ПРЕМІЄРОМ ВШЕХПОЛЬСЬКО-ЛЮДОВОГО КАБІНЕТУ. — ПІЛСУДСЬКИЙ УСТУПИВ ЗІ СТАНОВИЩА КОМАНДАНТА ПОЛЬСЬКОЇ АРМІЇ

ВАРШАВА, 30. мая. — На порученне президента Польщі, Станислава Войцеховського, провідник польських людовців з групи Пяста, Вінкентій Вітос, утворив новий міністерський кабінет.

В кабінеті є трох визначних вшехпольських лідерів, яким Вітос віддав важні теки, а саме Маріян Сейда, став міністром заграничних справ; Владислав Грабський, міністром скарбу; Станислав Гломбінський, міністер просвіти.

По обняттю влади в Польщі вшехпольсько-людовим бльоком Йосиф Пілсудський уступив зі становища головного команданта польської армії.

Група людовців з Пяста, під проводом Домбського, виступила з партії; утворила окрему групу і перейшла до опозиції проти бльоку.

БОЛЬШЕВИКИ ПРИЙМАЮТЬ УМОВИ АНГЛІЇ

ЛОНДОН, 30. мая. — В тутешних урядових кругах заповідають, що вже небаром прийде до порозуміння між англійським правительством і московським большевицьким „урядом".

Большевицький комісар заграничної торговлі Леонід Красін заявив, що большевицький „уряд" прийме всі умови англійського правительства і воно висловило вдоволенне з тої заяви.

ДЕ ВАЛЕРА ПІДДАЄТЬСЯ

ДАБЛИН, 30. мая. — Ірляндське правительство стратило двох визначнійших повстанців О Рорка і Морфія в Туан.

Де Валера видав приказ до повстанців, в якому наказує їм зложити оруже.

СТРАЙК В РУРЩИНІ СКІНЧИВСЯ

ЕССЕН, Німеччина, 30. мая. — Пів міліона страйкуючих робітників в Рурщині вернулось до роботи.

Вони одержали 50% підвишки своєї платні.

БОЛЬШЕВИКИ МОРДУЮТЬ ШВАЙЦАРСЬКИХ ГОРОЖАН

БЕРН, столиця Швайцарії, 30. мая. — До тутешніх горожан наспіли вісти, що большевики зачинають в Росії і на Україні мордувати швайцарських горожан з пімсти за те, що Швайцарець Конраді убив большевицького комісаря Воровського.

Комуністи убили в Одесі голову швайцарської кольонії, а кількох визначних Швайцарців ранили.

В Петроґраді, Москві і в Киеві московські большевики арештували швайцарських кольоністів і знищили їх склепи.

КИТАЙСЬКІ БАНДИТИ ЗАЧИНАЮТЬ ВИПУСКАТИ НА ВОЛЮ ПОЛОНЕНИХ

ПЕКІНҐ, столиця Китаю, 30. мая. — Китайські бандити освободили двох полонених, Американця майора Роберта А. Аллена і Англійця В. Смита.

Тепер ведуть переговори у справі випущення на волю других полонених.

Майор Пінджер написав в листі, що нема ріжниці між опришком, селянином і вояком; ріжниця тільки в скільности амуніції.

ДІТВОРА НА УКРАЇНІ ВИМИРАЄ

ПРАГА, 14. мая. — На засіданню Всеукраїнського Центрального Виконуючого Комітету в Харкові дня 12. квітня с. р. большевицький комісар здоровля Гуревич говорив про смертність дітий на Україні. З його промови довідуємося страшні річи про те, як вимирають українські діти під большевицькою окупацією.

Через безпритульність сили силенної дітий, — каже Гуревич, — голод і пошести, вимирають на Україні цілі групи дітий певного віку. Особливо богато вмирає дітий наймолодшого віку. Смертність між немовлятами досягає 70%, значить на десятеро немовлят при життю лишається пересічно тільки троє.

Хороби серед дітий досягли теж нечуваних розмірів. Наприклад по дитячих будинках [illegible] за 6 місяців 1922 року було зареєстровано 187% захорувань. То значить, що майже кожда дитина хорувала за того пів року по два рази. Відпорна сила дітий проти хоріб упала настільки, що на кір вмирає 46% хорих. Богато дітий занедужує на ріжні хороби від голоду і виснаження. По містах на Україні 70% до 80% всіх дітий має сухоти.

Разом з поширеннем смертности дітий зменьшилася скількість уроджень на Україні. З переписи за 1920 рік видно, що скількість народжень зменьшилась у двоє в порівнанню з часами перед війною. Ся ріжниця через голод ще збільшилась. В богато губерніях родиться людий меньш еніж умирає. Для богато жінок вигодувати тепер дитину стає цілком неможливо, і тому рідко котра жінка може позволити собі стати матірю.

За те проституція в большевицькім раю процвітає. Безробітте і голод примушує маси жінок продаватись за гроші. Большевицька статистика виказує, що проституція на Україні збільшилась на 70%. В дійсности сей зріст без порівнання більший.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office, of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодинокe число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і загряницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

[illegible] платиться 10 центів.
Телефон „Свободи" 193 Montgomery. [illegible] 1893 Montgomery.
За [illegible] рукописів не відповідає.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

СУМНІВНА ПОБІДА.

Голова прогибіційного уряду в Вашінґтоні оповіщує через всі ґазети, що прогибіція побідила, що всі Злучені Держави, не зважаючи на зусилля „муншайнерів" та „бутлеґерів", таки стають щораз більше „сухим" краем. На доказ свого твердження прогибіційний комішенер наводить довгі ряди чисел про зменченне пачкарства алькоголю зза границі.

Таких „доказів" на „посуху" в Злучених Державах мігби комішенер дістати цілі фіри. Та все те не зміняе факту, про який знае кожда дитина: що мимо всіх добутків та побід прогибіційних урядників народ в Злучених Державах пе не менче, а більше, як пив давнійше; що він видав розмірно до своїх приходів не менче, а більше гроша; та що він пе гірші напитки, часто таки прості отруї. Колиб прогибіційний комішенер хотів лишень для приміру поспитати о щиру думку священиків та проповідників ріжних церков, то довідавбися від них, що число смертий від алькоголічного затроення зросло в застрашаючий спосіб.

Очивидно, се все прогибіційних урядників так дуже не обходить. Їм ходить о другі доспіхи. Коли кримінали повні „муншайнерів" та „бутлеґерів", коли здовж границь стоїть залізний перстень сторожів, наїжений багнетами, коли по морю швиндаються рої скорохідних прогибіційних лодок, коли магазини уряду повні конфіскованої горівки, ось тоді прогибіційні урядники тішуться таким доспіхом, що аж про нього в ґазетах пишуть. Як той лікар, який на питанне, як випала операція, заявив гордо: „Хорий помер, але операція вдалася."

ДЕ УКРАЇНСЬКЕ ЖІНОЦТВО?

При кінці марта сього року було в Українськім Народнім Союзі попри 9,900 мущин всего 3,200 женщин.

Отсе факт, який свідчить наглядно про велику орґанізаційну заскорузлість серед українського жіноцтва в Злучених Державах.

Колиб так спитати тих тисячів українських жінок на іміґрації, чому вони не належуть до Українського Народного Союза, то можна наперед вгадати, що більшість з них не найде ніякого оправдання або найде якесь таке оправданне, як те, що мовляв, жінка в фабриці не працює, вугля не копае, динамітом не бавиться, а тим самим не потребує обезпечення.

Такою відповіддю женщина ствердилаби, що вона не розуміе ваги обезпечення свого життя для свого мужа та своїх дітий. Тим вонаб показала, що вона не знае того, або поступае так, гейби вона не знала того, що й жінка, хоч у фабриці та майні не працює, так само людина, як мущина, так само родиться і так само колись вмерти мусить; що з її смертю получені для оставшої при життю рідні великі втрати й шкоди, та що обезпеченне через запомогову орґанізацію мае на цили покрити сю шкоду хочби в части.

Українські жінки повинні памятати на те й приступати до запомогової орґанізації. Вони не повинні спускатися на те, що на випадок смерти жінки останеться батько дітий, бо всякий мущина з досвіду знае і всякий щирий і отвертий мущина отверто може признати, що смерть батька не мае для дітий таких страшних наслідків, як смерть матери, що вдовиці звичайно дають собі раду з дітьми, тоді як вдівці звичайно пускають діти на пропале, що сирота без матери є богато нещасливійша як сирота без батька.

Памятаючи про сі факти, відомі загально з людського життя (не лишень серед наших іміґрантів, але й серед других народів), жінки повинні вступати до запомогової орґанізації в богато більшім числі, як вони се досі робили. Українське жіноцтво мусить поломати в собі старі пересуди та упередження та станути попри українських мущин в Український Народний Союз, як вже не числом, більшим від мущин, то хочаб числом, рівним мущинам. В добре зрозумілім інтересі всего українського громадянства на іміґрації лежить, щоби попри добре зорґанізовану мужеську іміґрацію станула так само добре зорґанізована жіноча орґанізація. Тоді доперва ми будемо могти назвати себе свідомою громадою.

ПОЛІТИЧНА ГРА НА ПІДКАРПАТСЬКІЙ РУСИ.

На Підкарпатській Руси появився знов колишній диктатор апровізації, член чеської аґрарної партії др. Франкерберґер. Цей раз приїхав він переговорювати в справі утворення т. зв. „краєвої господарської ради" під його проводом. Тутешні народники віднеслись до нього з упередженнем, бо ще з часів його апровізаційного диктаторства не мае він доброї слави. Але всетаки згодились вислати своїх заступників до ради, лиш у такій скількости, що процентово вони моли би більшість і тимсамим зробили би вплив аґрарної партії невеликим.

Щоб настроїти народників до уступчивости, пустив др. Франкенберґер ріжні пружини. Між іншими орган експозитури аґрарної партії т. зв. селянської партії „Село" напав у дикий спосіб на молоду фінансову інституцію Підкарпатський Банк, що стоїть під проводом народників. Напав за деякі вчинки директора мукачівської філії банку, щоби банк здискредитувати перед населеннем та підірвати довіре до нього.

РОСІЙСЬКИЙ КОМУНІСТИЧНИЙ ЗЇЗД ПРИЗНАЄ ІСТНОВАННЄ МОСКОВСЬКОГО ШОВІНІЗМУ.

Повні звіти з останнього зїзду Р. К. П. (роєійськог комуністичної партії) вказують, що на зїзді у звязку із звітом Сталіна по національному питанню виринули горячі суперечки з приводу російського шовінізму.

Представник українських комуністів **Скрипник** заявив, що у відношенню до української справи й до української культурно-просвітної праці наша практика очевидно розбігається з теорією. Робота поміж Українцями повинна провадитись українською мовою. Резолюції нашого зїзду розвязують національну справу лише теоретично. Мало приняти резолюцію. Треба уміти впровадити її в житте".

Потім виступив **Раковський**, котрий говорив: Національне питанне загрожуе великими ускладненнями для С о в є т с ь к о ї Росії і для нашої партії. Національне питанне є питанием обєднання пролетаріяту революційної Росії з 60-ми міліонами селян інших національностий, які під національним прапором висовують вимогу участи в економічному і політичному життю. Перед партією стоїть питанне про обєднанне нашого комуністичного інтернаціоналу з тим поступовим революційним але національним селянством. Се питанне повинно бути розвязано зїздом.

В обороні національної політики большевиків виступив **Екунідзе**.

Після нього говорив **Зіновєв**. Він сказав: Ленін дав цілком виразні вказівки щодо національної справи. Погляд Леніна знайшов повний відбиток в тезах Сталіна і центрального комітету нашої партії. Чи істнує у нас національна справа? Для нас нема національної справи — ми ітернаціоналісти. Але коли ми говоримо про сотки міліонів людности, то ми не можемо сказати, що у нас нема вітчини і нема національного питання. Ми зрікаємось обороняти буржуазну батьківщину, але зовсім не відмовляємось від оборони соціялістичної батьківщини. Питаннє полягає в тому, як налагодити відносини в країні, де мешкають десятки народів. Тепер нас нема національних терть, але ми марксісти і через те бачимо на два аршини під землею і ми повинні сказати, що великодержавний російський шовінізм підіймає голову. Він іде з усіх кругів, від імени яких говорили Сталін та інші товариші. Я не можу приєднатись до настроїв моїх російських товаришів, які вважають національне питанне вигадкою. Коли ми не знищимо російського шовінізму, то через 2 до 3 роки становище буде дуже важке. **Питанне про велико-державний російський шовінізм треба поставити рубом.** Наша партія мусить знищити цілком всі натяжки на нього. Інакше нам загрожує велика небезпека. **Девять десятих питання полягає в російському шовінізмі; решта — в місцевих шовінізмах. Треба перш за все звернути увагу на російський шовінізм.** Тимсамим ми звернемо увагу на всі місцеві шовінізми.

З піддержкою поглядів Зіновева виступив **Бухарін**.

Радек у своїй промові звернув увагу на необхідність дбати про задоволенне економічних потреб **не-державних націнальностий**.

* * *

Замітне признанне одного з большевицьких лідерів, що в большевицькій Росії девять десятих, себто 90% національних питань полягає в російському шовінізму, себто у змаганню Москалів і змосковщених Жидів силою накинути нападеним народам московську, культуру, а рівночасно знищити культури тих нападених народів.

Дотепер большевики скривалися з правдою. Її боялись, а все тільки обріхували людий. А тепер Зіновев вирвався з правдою: Вправді сказав лише **девять десятих правди**, що девять десятих лиха в московському шовінізмі, але добре і те. Решту доспівають йому ті нападені народи.

Вони спитаються Зіновєва і других йому подібних комісарів, чи се їх шовінізм, що вони хотіли бути вільні а не під копитом того московського шовінізму, який і він же самий осуджуе.

Спитаються теж, чи і се шовінізм, як нападені — „не-державні"! — народи боронять свою віками неволену царями культуру і трудяться для її піднесення. Чи є не 10% але хотяй ½% шовінізму в праці для рідної культури? Бож чи Українці, або Білорусини, або Ґрузини, або Азербайджанці хотять накинути сво юкультури Москалями і ще й до того і знищити їм ту славну культуру, що прислужилась для знищення Росії? Лише 100% і 90% московський шовініст може закидати нападеним народам таку захланність і ненаситність.

Але казав Зіновєв, що большевицькій Росії від московського шовінізму загрожуе **велика небезпека.**

От і цілий суд звісного московського „самобичованія".

Ізза **великої небезпеки** большевики зачинають собі говорити по 90% правди про свою московську вину, про свою московську захланність і ненажерливість.

Є **велика небезпека.** Нападені народи зачинають збирати свої сили; приходять до себе; потрохи розмахуються.

Тріщать вже московсько-большевицька будова, поставлена на розбою та обмані.

А що буде як трісне?

А вже так тріснла в 1917 році. **Московські царі дослова такусаму московську політику провадили в загарбаних чужих краях як провадять вже 6-тий і відай останній рік московські большевики.**

Через ту московську політику впали царі Романови і через неї впадуть і їх наслідники царі і царята большевики.

Зачинають вони вже потрохи бачити свою політику і несміло признаватись до вини.

Але не їм вже се питанне вирішити. Вирішать його самі нападені народи, коли освободяться із звірського большевицького ярма.

МІТИНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

НЕСКОГОНІНҐ, ПА. Бр. св. Михаїла, від. 231 повідомляе, що надавичайний мітинг відбудеться о 1. годині попол. в неділю, 3. червня в гали Федя Ферка під ч. 310 Катавіса ул. Проситься аби всі члени явились і виповнили свої місячні вкладки. Таксамо будесь принимати нових членів до У. Н. Союза без вступного. — А. Гоцко, предс.; Р. Чолій, секр.

УКРАЇНСЬКА ШКОЛА НА ВОЛИНІ В ПОЛЬСЬКОМУ ЯРМІ

Учительський зїзд „повшехних" шкіл Волині.

В днях 6 і 7 травня (мая) ц. р. у Луцку відбувався учительський зїзд народніх шкіл Волині. Цей з'їзд показав наглядно, що осталось від української школи й учительства. Варто було тільки поглянути на цей зїзд, на його склад та настрій. Був це зїзд учителів народніх шкіл Волині, серед яких щонайменьше 90% україньского населення. А склад зїзду був такий: 70 до 80% Поляків, 10 до 15% елементу невиразного (є й така народність), а Українців з натяжкою 10%.

Орґанізатори зїзду обставили цей зїзд урочисто і старались надати йому ще більше польскости. Запрошено сенатора Новака і представників місцевої влади. Зїзд відкрив представник кураторії. Сенатор Новак росказав, як то тяжко було Полякам під заборчими урядами, як шкільна влада не дозволяла учити своєї історії; забороняла співати польський гимн; як то тяжко приходилось боротись учительству. Розніжився старий і забув, що він на Волині, де далеко гірше і в більш нелюдський спосіб польська влада робить тежсаме Українцям. Але вкінець поправився і закликав учительство польське боротись за здобутки польської культури на Волині. Головс польських бойскавтів закликав брати приклад з пруського вчительства, яке в 1872 р. виграло війну з Францією; (слід приймити це до серця українському учительству) і закликав зробити з „мейсцовего людку" добрих Поляків.

Референт Сковронський зазначив, що учитель повинен стреміти до довіря народу, але не підхліблюватись. Находив, що учителя треба звільнити зпід надзору темних мас, тобто шкільного комітету, а також зпід надзору поліції, „бо, сказав працюючи на кресах, відчуваю ті стосунки". Говорив, що учителя не шанують; поневіряють, на віть в урядових листах пишуть без приставки „пан". Учитель мусить бути ідеольоґом і виразником волі свого народу.

Учитель Камінський з Острогу вимагає, аби по школах „русінських" і математика була ваджена по польськи. Інспектор луцького повіту Рабчинський зазначив, що головне завданнє в теперішню пору се освіта. Говорив про лавки, відбудову, аванси, бібліотеки; казав, що й тепер є богато шкіл без учителів. Не згадав тільки про українську мову в школі, про українського вчителя. Жалкував, що громадянство не йде на зустріч школі. Богато казав про те, щоб учителі були кваліфіковані. Вся саля мліла від страху, бо **що наймейьше 70% учительства польського без жадної освіти.**

Учителі Поляки один за другим доказували, як то **тяжко працювати на селі; як на кожному кроці „хлопі" роблять їм перешкоди, бойкотують; нічого не дають.** На це дав відповідь інспектор „саможондовий" Ярош, який завважив, що всі ті перешкоди залежать від того, як учитель ставиться до громади. А далі зазначив, що винувато тут і право, бо за те, що солтис (війт) ставиться вороже до учителя, то за це його не можна притягнути до відповідальности. Промовців було богато і говорили два дні про все, крім української школи: наші „ пожондні Русіни" сиділи й хлопали ухами, боячись за посади, а учителі Поляки роспинались за польскість школи.

Виступив було учитель Дембицький і почав промову по українськи про ті несправедливости, які примінюється до учителів Українців. Учителі Поляки почали гукати „не розуміми, муф по польску!". Врешті промову перервав голова зїзду, зазначивши, що пройшло 15 хвилин, і позбавив промовця голосу. Таким чином „польскість" з'їзду була уратована.

Як ставились Поляки всіх напрямків до української школи, слід тільки навести кілька слів Смуліковського на з'їзді: „Ви є учителі польські, школи польських, і стремітесь до культури польської".

Звичайно, цей з'їзд нічого нового нам не відкрив і більщої шкоди українському народови Волині від нього не станеться. З'їзд ще раз стверджує, що занята нами і всім україньским народом позиція безоглядної боротьби за свої потоптані права оправдана.

Наша школа в небезпеці! Мусимо про це на кожному кроці кричати. Але цим не поможемо. Наше селянство мусить творити свої орґанізації; гуртуватись біля своїх Просвіт; закладати свої власні приватні школи; наймати самим звільнених учителів Українців і провадити науку тільки на рідній мові. Набуте у своїй школі знанє буде запорукою нашої перемоги.

(З луцького „Українського Життя").

ПРОТИ-БОЛЬШЕВИЦЬКІ ПІДПАЛИ В МИКОЛАЄВІ НА УКРАЇНІ

В Миколаєві між 15 і 20 квітня було переведено масові ревізії і арешти поміж інтеліґенцією й робітниками порту і миколаївського заводу. Судовим розслідуванням і експертизою встановлено факти підпалів. В місті підчас арештів розкидано відозви, в яких було зазначено, що всі арештовані не мають жадної причетности до підпалів; що підпали переведені орґанізацією, члени якої вже знаходяться поза межами одеської ґубернії, що переведенне підпалів являється висловом протесту з боку трудящих проти вивозу хліба закордон в той час, коли вкраїні голодує 75 відсотків людности. Совітська влада видала офіціяльне оповіщенне, в якому зазначується, що підпали являються справою контр-революції й ворогів пролетаріяту.

З ЛИСТІВ З ГАЛИЧИНИ

Острів, 18/4, 1923.

Дорогий Товаришу!

Писмо отримав. Дякую сердечно і тішуся дуже, що Ви далеко за морем серцем співчуваєте нашій недоли. Не гаразд нам тут живеся. Военна хуртовина, яка тілько літ шаліла в нашім краю знищила всьо наше майно, всі наші культурні здобутки. Нині село Острів виглядае дуже сумно. Хати попалені, поприкривані як будь соломою виглядають як циганські шатра. Читальня спалена і сліду нема. „Народний Дім" (тепер змінений на „Селянську Спілку") валиться; нема нігде зійтися, щоби бодай словом потішити себе і підтримати на дусі. Молодіж дичіє і крім коршми немає жадного иншого пристановиска. Тяжко на те все дивитися, а годі зарадити.

Ми рішилися будувати дім, де містилабся кооператива „Селянська Спілка" і читальня „Просвіти". А що нам тяжко власними фондами вибудувати бо у нас, опріч знищення приходять ріжні драчі, данини, податки, церкву відбудувати, приходство, школу — так що богато нараз видатків. Тому ми відносились з просьбою до наших одноільчан в Америці о поміч на будову дому. Листи і відозви ми вислали до кількох, яких адреси малисьмо. Отрималисьмо вже відписи. В Ансонії утворився комітет, зложений з кількох осіб, а то: Стефан Кріса, Семко Бруківський, Теодор Королишин, і як нас повідомляють зібрали вже около 300 долярів. Ми ту в себе в дома, помимо того, що тісно кождому, зібрали 50 кірців збіжа на будову. Решту позичимо і мусимо зачати будову. Однак того всього буде за мало. Дім буде коштувати около 60,000,-000 мп. то є около 1,500 долярів, а чи таку суму удасться нам зібрати, сказати наперед негоден. Нам тут дуже прикро збирати. Мене переслідують і час від часу саджають до тюрми. Сидів вже три рази, а ревізій у мене без ліку. Знищили мене порядно, так, що вже й дихати негоден. Вже сім літ, як моє обійсте спалене, а відбудуватися до нині немаю сили. Але се пусте. З голоду ще не згину. Мусить чоловік терпіти. Від судьби не втечеш. Важнійша справа є збудувати читальню „Просвіти", той хлопський університет, без котрого жадна просвітна праця неможлива. Збудувати мусимо!

Ще раз дякую за співчутте у нашій недолі. Коли буду сидіти в тюрмі, пригадаю собі і лекше зробиться на души, що і заморем товариші нам співчувають. А сподіюся сидіти, бо слідство проти мене ще не застановлене і як станеся, не знаю.

Також в імени комітету в котрім я є касієром і в імени виділу „Селянської Спілки" прошу о жертву на будову дому.

На тім кінчу; поздоровляю сердечно і шлю товариський привіт

Михайло Антків.

МАСОВІ РЕВІЗІЇ ТА АРЕШТОВАННЯ УКРАЇНЦІВ У ЛЬВОВІ

Дня 7-го мая вранці розпоча львівська поліція масові ревізії та арештовання серед львівських Українців, головно серед академічної молоді. Досі арештовано кільканайцять осіб. Арештованих запроторено до тюрми при ул. Казимирівській. Причина арештовань покищо невідома.

Пізнійше виявилось, що се було ізза страху щоби Українці не убили француського маршала Фоша.

ДОПИСІ

БРУКЛИН, Н. Й.

Народне віче.

Вість, що рада амбасадорів признала західно-українські землі для Польщі ані не впала на нас, Бруклинців, несподіванкою, ані не прибила в нас народного духа. Ми сказали собі, що це і лучше, що увесь „світ могучих" проти нас, бо від тепер не будемо надіятись на нікого, крім себе самих.

За покликом „Комітету помочі рідному краєви" відбулося у нас віче 29-го квітня у гали церковній під ч. 162 Норт 5-та вул.

Точно о першій по пол. голова комітету, д. Гр. Бардак, отворив віче. У короткій, палкій промові, вияснив ціль зборів і покликав на секретаря д. Ів. Коптюха.

Першим бесідником був редактор „Свободи" д. О. Ревюк, який представив теперішне положення загально-европейської політики і її вплив на українські справи. Він вказав, як Франція намагаєся захопити провід у світовій політиці і як вживає вона Польщу як свого льокая на сході Европи, щоби забеспечити себе на тім боці. Він виказав як найяснійше, що будучність українського народу лежить виключно в організованню власної сили. Обеднані добудемо таку міць, що не будемо потрібувати шукати за союзниками. Вони найдуться самі! Бесідника нагороджено рімкими оплесками.

Другий з черги бесідник, др. Л. Цегельський, змалював боротьбу Українців за свою державу і поставив як причину її розпаду — переможні сили наших ворогів і неповну підготовку самих нас. Відтак вказав, що одним з найважніщих обовязків є помочи нашим студентам покінчити школи за границею. Студенти це будучі свідомі борці за українську державність. Бесіду нагороджено рясними оплесками.

Відтак забрав еще слово д. Сокальчук, секретар Ліги Горожан, з Ню Йорку. Він заохочував, щоби ставати амер. горожанами, бо як такі будемо могли дати лучшу поміч нашій старій вітчині.

Усі реферати заняли чотири години часу.

Прикінці д. Гр. Бардак, як голова віча, подякував усім за те, що прийшли, а бесідникам, що були ласкаві приїхати і виголосити такі гарні реферати. Такі народні збори збивають до купи усіх добрих людий і забуваеться усяка партійність і незгода. А у цім і головна річ! Бо коли поєднаємося щиро поміж собою, то перестанемо бути мячем чужих політиків і станемо такою кріпостию, що на ній поломиться уся сила наших ворогів.

По цім усі вічевики розійшлися домів — у бадьорім та піднесенім патріотичнім настрою.

Іван Коптюх, секр. віча.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

300,000 слухач укр. пісню через радіо.

Дня 23. с. м. вечером, між 8.15 а 9.30, по цілих Злучених Державах 300,000 апаратів переказували американським слухачам українські пісні і укр. промови, розсилані з централі „Радіо корпорейшен Амеріка" в Іолієн Гол" при 42 Вест вулици в Ню Йорку. Се був перший укра. вечір у радіо.

Програма почалась десять мінутовою інформаційною промовою (по англійськи), виголошеною до невидимих слухачів д-ром Л. Цегельським, котрого т. зв. енавнсер представив слухачам як довголітного посла б. австр. парляменту і члена „Укр. Нац. Ради" Галичини та б. член укр. правительств. Д-р Цегельський росказав коротко, в основних лініях, що є Україна, її географію і пригоди богацтва, про населення, мову, расу, історію, новочасні змагання до волі та вигляди на будуче. Промова була виголошена ясно, доброю англійщиною.

З черги пішли вокальні продукції. **П. Конаваленко**, тенор, б. співак київської опери, співав прегарно сольо „Минули літа молодії" Шевченка-Нижанковського при акомпаніяменті пяна (п-а Бемко) і скрипки (п. Тимкевич). **П. Цвець**, бас, б. співак опери в Москві, співав знаменито „Ой, Дніпре, мій Дніпре" Шевченка-Лисенка. **Пі Шустакевичева**, б. артистка укр. театру в Галичині, співала прегарно сопранове сольо з партії Оксани з опери „Запорожець за Дунаєм" Гулака-Артимовського. **Пп. Коноваленко і Швець** заспівали дует „Коли розлучаються двоє" Лисенка, а **пп. Шустакевичева Коноваленко** і славний дует Оксана і Андрія з „Запорожця за Дунаєм". Вкінци пп. **Коноваленко** (1. тенор), **Шустакевич** (2. тенор), **Рогалський** (1. бас) і **Швець** (2. бас) заспівали в квартеті „Закувала та сива зазуля" з опери „Вечерниці" Ніщинського, так, як ще того квартету не співано в Америці. До всіх тих продукций акомпаніювала неструдимо **п. Бемківна** з Бруклина, що треба піднести й тому, що вона обняла акомпаніямент в останних дня і деякі річи грала вперве, а однак вивязалась дуже добре з своєї задачі.

Хорові продукції дали: **мужеський хор товариства ім Лепкого** з Ню Йорку під орудою п-а **Савицького** (з Бруклина) та **мішаний хор т-а „Боян"** з Нюарку під орудою п-а **Каськова**. Мужеський хор заспівав „Гуляли, гуляли" Федьковича-Нижанковского та „Якбим знала" Воробкевича; іменно друга точка вдалась дуже добре. Мішаний хор виступив два рази: раз заспівав дві збірки народних пісень (Колесси і Давидовського), а другий раз „Завіщаннє" Шевченка - Вербецького і „Ще не вмерла Україна" Вербицького. Найкраще, прямо знаменито, випало „Завіщаннє на вісім голосів. Басові соля в „Завіщанню" співав незрівнано **п. Швець**. Дуже добре випали вязанки народних пісень. В „Ще не вмерла", відспіванім грімко і в належнім темпі, тенори були за сильні, сопрани за слабі. Хор „Бояна" може йти на естраду перед вибагливу публику.

Поза тим молодий **п. Тимкевич** заграв на скрипці гарне сольо „Козаченьку, куди йдеш" Безкоровайного, при супроводі пяна (п. Бемко). Сей молодий скрипач має будучність.

В середині музичних продукцій проф. **В. Кузів** з Блумфілду виголосив кількамінутовий відпро укр. культуру (літературу, музику театр і нар. штуку) в гарні й англійській мові.

Цілий концерт трівав всего пять чвертий години, а дав америк. слухачам від Атлянтику до Пацифіку дуже много укр. матеріялу, і то в бірній формі. Се був взагалі перший укр. вечер в Америці вповні артистичної міри (очевидно: не числячи хору Укр. Нац. Капелі під орудою Кошиця). Такі продукції можуть лиш принести честь українському імени та рекомендують українство який як корисніше перед чужими.

Улаштуванєм сего вечера займався Комітет, зложений з пп. Шустакевича, Цегельського і Кузева, а кошти, які були, покриває вчасти „Комітет злуч. товариств" в Нюарку, а вчасти добровільні датки деяких патріотичних одиниць з інтеліґенції. Всім учасникам, а зокрема хористам, і пп. диригентам належиться дяка за їх труди. Думку уладження сего вечера подав д-р Чіґер, родом з України, лікар з Нюарку. Треба надіятись, що небавом буде дугий такий вечер. Се найкраща популяризація українства серед Американців.

Слухач.

УКРАЇНСЬКА ТРУПА Д. МЕДОВА В НЮАРКУ.

Недавно в нюарському Метрополитен Театрі, трупа Д. Медова відограла знамениту оперету „Циганка Аза", котра мала надзвичайний поспіх. Доказом сього може послужити те, що дирекція того самого театру заанґажувала знов трупу Д. Медова заграти в неділю 3-го червня 2 песи в день і вечером.

Днем відограється безсмертна оперета „Наталка Полтавка", а вечером популярна песа з жидівсько-українського життя „Жидівка Вихрестка". Метрополитен Театр, се єсть настоящий театр зі всіма потрібними для гри декораціями і иншими річами, крім того трупа з собою привозить декорації і світові ефекти, так що привикший до хороших представлень глядач має можливість задоволити своє естетичне почуття.

Приймають участь слідуючі знамениті сили: Р. Соловева, М. Міліна, В. Ленская, К. Котович, М. Назарова, Д. Медов, Н. Назаров, Л. Білогорин, В. Чечельницький, М. Веселий, Б. Хмара, В. Котович, і другі; також великий хор і танцюристи. Метрополитен Театр стоїть якраз в такому місті на Чарлтон і Монтгомері стріт, що всім зручно підійти або приїхати карою. Будемо надіятись, що і на сей раз трупа матиме не менший матеріяльний а також і моральний поспіх як в остатне.

Дядько Микита.

Богдан Лепкий.

НАСТЯ.

(Докінчення).

IV.

Вже кілька неділь проживає Настя в батька-неньки. Та лиха їй година. Старі ходять, як туча, грізні і похмурі. Ласкавого слова не промовлять. Людям Настя не показується на очі. Але від них не скриєшся, небого!... То за сіллю, то за ситом прийде кума і жалує її. А поза очі глузує:

— Ото, каже, богач віддав свою Настю!

— Та не знав, чуєте, котре з них завинило?

— Мабуть вона.

— О, їй з очий не добре видно „Зальотна".

— Микола, чуєте, що? Таж то цілі село знає. От, публіка".

„Чи справді я завинила?" питала себе Настя і не могла відповісти. Знала тільки, що любила Миколу, а їй казали йти за Гната, знала, що Миколи не годна забути, а Гната любити, та ще знала, що так довше не може бути і що мусить то всьо раз якось скінчиться. Але як?

А тимчасом на світі йшло всьо своїм відвічним ладом. Минуло літо, прийшла осінь, минула осінь і тихо підкрадалася зима. Опустіли поля і засумувалася діброва. Крачуть ворони, а співучої птиці вже не почути. Лютий вітер, зимно і брак їди прогнали їх за море. І сумують за ними дерева, сумують листки та жовкнуть із суму. Зриваються з гильців і летять доганяти. Не доженуть.

А тимчасом жорстока зима починає своє діло заглади. Ледяними кігтями скувала землю, покрила її білим покривалом снігу і — спи! Заснула. А вітер реве, виє, стогне, ніби до сну її колише...

Спи, земле, спи! Приспи у собі всі злидні і горе, а як збудишся із сну на провесні, засяй нам щастем, силою, красою, бо ми від тебе ждем добра багато і з рожевими надіями чекаємо тебе...

Настя не виглядала весни; не дождала від неї ні радости, ні втіхи, ні полекші.

Весь світ для неї покрився смутком, так як земля покривається снігом на зиму.

Сонце заходить, вона стоїть на березі ріки.

Вже всі жінки, що прали разом із нею білля, пішли домів, а вона заєдно бє праником, аж відгомін лунає по лісі.

А сонце — зимове, каправе сонце, котиться ліниво за рубець виднокруга. От, от, бебевхне собою в пропасти забемельні і темно стане. Та заки згасне, втворяє широко очі і всміхається так весело і сердечно, що від того усмуху цілий сві обливається всіми відтінками золота і — крови.

На дворі тихо. Вітер затих. Чути як сани їдуть дорогою від ліса, як рубачі йдуть за ними і як сніг скрипить їм під ногами. Йдуть, пакають люльки і говорять з собою. Деколи підбігають, щоби розігріти ноги та бються руками по плечах, бо зимно.

Між ними йде Микола. Від коли вернув із війска, ходить на зарібки. Тепер рубає стоси. Його мати мешкає на краю села, за потоком, він прощаеться з господарями і йде коротшою стежкою понад потік. Над рікою стоїть Настя і бє праником, аж гомін йде по лісі.

— Насте! А ти чому не йдеш до дому? Видиш — ніч.

Настя кинула праник і мовчки збирала білля. Він підійшов до неї і спитав:

— Насте! Чи то правда, що люди кажуть?

— Правда! — відповіла Настя.

— А чогож ти йшла за нього?

— Мені казали. Силою потягли до престола.

— А мені тобі не було жаль, Насте?...

Потім замовк. Нараз промовив рішучо:

—Я його вбю. За свою і твою кривду.

— Миколо! Що ти говориш? Спамятайся. Ти толо не зробиш. Таж він женився зі мною, як жениться багато иньших, для поля для худоби. Взяв гроші. А врешті — я сама сказала йому, що його не люблю і що на жабу волю дивитися як на нього, ну й він...

— І він тебе побив, била би його божа сила. І до такого розбишаки ти гадаєш вертати?

— Ні, я до нього не верну — відповіла Настя.

— Ніколи?

— Ніколи.

Місяць підпливав на середину неба і як потопельник, то виринав, то потапав у хмарах. Мороз світився на сніьу, а було так тихо, що вони чули як лід мерз на річці і як серця билися в їх грудях.

—Насте — промовив нараз Микола і вхопив її за руку.— Будь моєю! Я тебе заберу звідси геть далеко, за море. Там заживемо щасливо. Родичів не жалуй, бо вони тебе не жалували, покинь усьо і ходи зі мною. Підеш?

Держав її кріпко і шептав їй заєдно:

— Підеш? Підеш...

Густі хмари не пускали місяця на небо. Сірий сумрак покривав світ. Вітер не переривав спокою, а лід мерз і тріщав на ріці.

— Пусти, мене, Миколо! Пусти! За пізно! Господь видить, я хотіла на тебе ждати, я виглядала — а тепер уже всьо за пізно — пропало. — Я присягала. З ним мені не жити, бо не годна, а з тобою не йти, бо гріх і нема мені на світі ні ради, ні поради. Але знай, що я тебе люблю і тому йди від мене — геть!

V.

Розійшлися. Сумна розлука. Микола по розраду пішов до корцми, а йдучи вигукував весело — дурив себе. Настя з біллем вернула до хати. Відтворяє двері. Батько на лаві сидить, мати коло печі пораеться. Сунає горшками по припічку і не відвертаючи лиця питає:

— А ти де була, Насте?

— А хибаж ви не знаєте де? На ріці.

— Та дотепер прала? До півночи. Як на заразу.

— Та де вам північ? От, що йно сонце зайшло.

— Еге! — докинув батько. — В тебе доти день, доки Микола коло тебе. Знаємо ми, знаємо. Але — зле ти робиш, Насте, дуже зле. Сором на мою сиву голову наводиш.

— Тату! Хіба вам мало ще мого горя?

Старий замовк.

Сіли їсти вечерю. Настя плакала.

— А ти чого, Насте, плачеш? Їдж, небого. В дорогу треба вхопити теплої страви.

— В яку дорогу? — питає Настя. — Хиба на постіль?

— До чоловіка З відповідає батько, — до Гната. Був перед вечером і казав тебе привезти. Тай повезу. Ти-ж його законна жінка. А в писмі святім стоїть, щоби жінка не відлучалася від мужа. Чужого добра переховувати не годиться. Тай панотець закликали вже мене до себе та питалися, чому не живеш із чоловіком. І люди не дають спокою і діти показують пальцями на мене: диви — кажуть — той богач, що його дочка не сидить з чоловіком. Не годен я стерпіти такого стиду...

Настя, ніби не чула цього. Її лице було, як із каміння куте. Німе і ніби байдужне.

— Збирайся! Я йду запрягати коний — сказав батько і вийшов з хати.

Тимчасом мама відтворила скриню, виняла новий кожух, накинула його на доньку і собі стала приповіда:

— От і мій старий зараз по шлюбі побив мене, а я не втікала. Прожили ми більше як трицять літ у мирі та спокою, що кождому дай Боже так жити. Воно часом добре, як жінка чує руку над собою...

Стара, що йно розговорилася на добре, коли на порозі появився батько в великих рукавицах, у шапці на ухах і з батогом.

— Ну, кому в дорогу, тому й час промовив він. — Ходім!

Пішли, Стара зробила хрест над ними й зачинила ворота.

— А як, чуєш, буде дуже курити, то підночуй. Побачиш, як вони там із собою, чи не відвикли.

І не привикнуть — докінчувала тихо Настя.

Їдуть.

Легенькі сани як по воздухах гонять, коні мов пливуть по снігу, лиш час від часу порскають для охоти.

— Здоров! — каже тоді батько. — А що? Я казав, Гнат буде нам радий.

— Ще й як! З доповідає Настя.

Їдуть дальше.

— — — — — — — — — — — —

Між тим село де мешкали Настині родичі, а тим, де жив Гнат, був великий став. Зимою, як лід зціпить воду, а сніг покриє лід, люди їздять ставом, бо близше і рівно, як по столі.

І Настя з батьком їде через став. Батько поганяє коний і ногами по снігу волочить, донька думку думає... так зле І так зле і так не добре. Родичі з хати женуть, із Гнатом жити не годна, з Миколою не годиться. Що тут робити?

— Що? — питає вода, хлюпаючись у полонці. — Ходи до мене. Я тебе прийму, я тебе до себе пригорну на віки заколишу...

Настя зсунулася з саний.

Приклякла над ополонкою і глянула під лід. Було там чорно, але спокійно. Лиш вода цілувалася з ледом.

„Нахилися низше, низше, ще низше!" —

Лід затріщав і обірвався.

На цілім ставі, під хрустальним ледяним склепіннем зробився гамір.

Вітали нового гостя.

— — — — — — — — — — — —

Даремно батько шукає Насті по цілому ставу. Від села до села лунає його здоровий голос: Насте! Насте! На-асте!

Дрібна осока тріпоче сухими листками і шепче: „Ось я! Ось я!"

А вода з під леду доповідає глухо: „Оттут! Оттут!"

———o———

ОБЄДНАННЄ УКРАЇНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В АМЕРИЦІ

Спис оподаткованих від 1-го квітня до 1-го мая 1923.

(8)

45) З **Авбурн, Н. Й.,** від тов. Зап. Січи переслав п. М. Денега . . 7.50
Зложили: Теодор Мацик 2.75; по 1.25: Адам Стайзер, Григорій Ґудз, Іван Савран; по 50 цнт.: Ів. Щебрій; по 25 цнт.: Олекса Олійник, Василь Єднак, Гр. Орищин, Олекса Горабль, Василь Борачок, Іван Дашівський, Мих. Хамуляк, Іван Коковський, Роман Мозола, Петро Ґерльовський, Ст. Батько, Гр. Каланяк, Максим Денега і Михайло Кайтан.

46) З **Клівленд, О.,** від тов. Сокіл переслав п. Гр. Кісіль 18.90
Зложили: Антін Кочубійчук 1.50; Мих. Федорчак 1.25; по 1.00: Мих. Більо, Дмитро Грабський, Т. Федорчак, Андрій Іваночко, Ол. Купчик, Гр. Кісіль, Теодор Оліяр, Семен Постулюк, Гр. Степаник, Мих. Патнішин і Мих. Савчак; по 75 цнт.: Ігнатій Литвак, Павло Чорній і Антін Вакула; по 50 цнт.: Атанас Павук, Стефан Пелех, Василь Репужинський; Василь Волянський 40 цнт.; по 25 цнт.: Іван Семенчук, Іван Петрович, Никола Репужинський і Станислав Сич.

47) З **Йонкерс, Н. Й.,** від тов. Подільська Січ переслав п. Семен Пилипишин 3.50
Зложили: по 50 цнт.: Іван Лабойда, Петро Кучман; по 25 цнт.: Василь Чомій, Никола Ганич, Ів. Маркевич, Петро Полипко, Стеф. Самій, Мих. Серединський, Йос. Верес, Іван Іващишин, Михайло Федьків, Семен Пилипишин.

48) З **Вілинг, В. Ва.,** від бр. св. Івана Хрестителя, переслав п. О. Куляга 2.00
Зложили: по 50 цнт.: Прокіп Стельмах і Мартин Петрик; по 25 цнт.: Петро Вітенко, Іван Карась, Василь Яськів і Ол. Цюпінський.

49) З **Стемфорд, Конн., від бр. св.** Михаїла переслав п. Ст. Кирівчак 3.00
Зложили: по 50 цнт.: М. Сливінський, С. Корівчак, М. Кресан, Анна Белащук і Т. Пастущак; по 25 цнт.; Й. Хома і І. Кресан.

50) З **Ірі, Па.,** від бр. св. Петра і Павла переслав п. М. Пеленський 1.75
Зложили: по 25 цнт.: Никола Гаврилів, Мих. Пеленський, Вас. Томс, Василь Юрчан, Т. Сатишур, Гр. Бе.ера і Й. Вітковський.

51) З **Н. С. Питсург, Па.,** від тов. Б. Хмельницького переслав п. М. Сарахман 5.00
Зложили: Гнат Волошин 75 ц.; Іван Мiянка і Віктор Роман по 50 цнт.; по 25 цнт.: Василь Станко, Мих. Сарахман, Іван Цвік, Гр. Хитра, Василь Дикий, Іван Набережний, Гр. Лапінський, Іван Корбецький, Терентій Іваницький, о. Іван Жук, аВсиль Онишків, Теодозія Онишків і Василь Цимбаляк.

52) З **Смок Рон, Па.,** від бр. св. Івана Хрестителя переслав п. Н. Джмелик 4.75
Зложили: Федор Булка 1.00; по 50 цнт.: Гр. Язьвінський і Мих. Язьвінський; по 25 цнт.: Лука Решетар, Мих. Решетар, Вас. Цап, Стефан Цап, Ів. Лаврівський, Л. Хома, Вол. Ціхонь, Кат. Головецька, Вас. Фенцишин, Ів. Грешка і Н. Іванців.

53) З **Елизабет, Н. Дж.,** від бр. Неп. Зачатія переслав п. В. Ґарбовський 7.75
Зложили: по 1.00; Дмитро Цалей, Анна Палей, Іван Палей; Магдалина Патриляк 75 цнт.; по 25 цнт.: Юстина Ваньчак, Анна Бобер, Анна Милян; Анна Лохайовська, Николай Юцила, Анастазія Греба, Дора Конишак, Магдалина Кулик, Іван Корнас, Марія Корнас, Марія Лащук, Стефан Лащук, Марія Сокира, Мих. Сокира, Гр. Сокира і Я. Шубяк.

54) З **Шікаго, Ілл.,** від бр. св. Петра і Павла переслав п. Іван Чорний 12.75
Зложили: Мих. Томашевський 3.00; Іван Когут 2.75; по 1.00: Ілько Демцьо, Дм. Гіжовський, Гр. Нурко, Мих. Блідий, Петро Демітраш, Йосиф Дмитраш; по 25 ц.: Василь Ковалик, Мих. Вільчак, Стефан Брудний і Мартин Дзиндзуляк.

55) **Мангассет, Н. Й.,** від громади переслав п. Мих. Гузар 9.00
Зложили по 3.00: Григ. Бузько, Іван Яечко і Петро Бурин.

56) З **Ґери, Інд.,** від 41. сотні Січи переслав п. Ст. Лабай 2.00
Зложили: Іван Гриневич 50 ц.; по 25 цнт.: Стефан Лабай, Василь Андрусяк, Мих. Софяк; Іван Кукула, Теодор Клиса, Антін Гайванович.

57) З **Толідо, О.,** від бр. св. Николая переслав п. Й. Рощінка . . . 2.50
Зложили: Михайло Корнова 2.00; Мих. Петришин 50 цнт.

58) З **Спринг Валей, Н. Й.,** від тов. Просвіти переслав п. К. Ільків 3.50
Зложили: по 25 цнт.: П. Бандура, К. Ільків, А. Каминський, М. Терпеливець, І. Брега, С. Чавус, Д. Гнилишин, І. Кріль, П. Мирдяк, С. Магомета, О. Мельник, І. Порубалюк, К. Робавський, Й. Робавський.

59) З **Амбрідж, Па.,** від 276 від. У. Н. Союза переслав п. Й. Корж 8.50
Зложили: Лазар Черен 75 цнт.; по 50 цнт.: Йосиф Корж, Яків Лисяк, Теод. Черен, Стефан Ліщина, С. Прокопович, Дмитро Столяр, Л. Лаврик, Мартин Білий; по 25 цнт.: Іван Кліть, Іван Пашко, Теод. Картачак, Стефан Петришин, Мих. Пындак, Іван Кляйн, Теод. Гриневич, Яків Яворський, Кароль Воронський, Іван Ячник, Теодор, Суда, Николай Жук, Ів. Кульчицький, Тедор Хлиста і В. Кміт.

60) З **Филаделфії, Па.,** від 7 сотні Січи переслав п. М. Валько . . . 16.50
Зложили: Г. Держак 2.00; по 1.00: М. Гавриленко і М. Бучкевич; по 50 цнт.: Петро Семкович, Мих. Панько, І. Розембав, С. Староста, Мих. Валько, Іван Данько, Василь Лукачович, З. Прокоп, Василь Бідей, Кароль Кропивницький, Іван Бойко, Іван Крецун, Андрій Дудиль, Мих. Маєцький, Л. Зачкевич, Олекса Марич, Ф. Яців, Николай Ґатала, Василь Вочаньский, Анна Футрик, Каролька Футрик; по 25 цнт.: Петро Кокодинський, Никола Бурич, Ів. Сливар, Василь Янік, Василь Сонич, Василь Маслик, Василь Вольчанський, Іван Козак.

СУМА РАЗОМ ЄСТЬ $633.28

ЖЕРТВИ НА РІДНУ ШКОЛУ

від 1. квітня до 1. мая 1923.

Франкфорд, Па., від парафії переслав о. В. Петрівський 10.20
Ню Йорк, Н. Й., п. Іван Добровольський 1.00
Аллентавн, Па. п. Гр. Пипюк . . 2.00
Аллентавн, Па., п. Іван Собчак 2.00
Трентон, Н. Дж., п. П. Стадник . . . 1.00
Бруклин, Н. Й., від церкви св. Духа переслав о. В. Лотович 15.00
Бердфорд, Па., п. М. Демчина 1.00
Пасайк, Н. Дж., від парафії св. о. Николая переслав о. Лев Левицький 50.00
Бофало, Н. Й., від парафії св. Николая переслав о. К. Курило . . 18.50
Вандерґріфт, Па., п. Лев Білик 1.00
Когус, Н. Й., від парафії переслав о. Лев Чапельський 12.00
Філаделфія, Па., збірка на нарадах мужів довіря і Виконавчого Комітету Обєднання 12. квітня 1923 . . . . 47.85
Зложили: о. І. Ортинський 2.00; по 1.00: Теод. Грицей, М. Дармограй, о. Лев Левицький, Д. Шторгин, Др. В. Ґалан, о. Пристай, Г. Г. Скеґар, о. Лев Вань, Омелян Ревюк, С. Дембіцький, О. Р. Баніт, М. Стоколоса, М. Дорожовський, С. Слободзян, п. Вишиванюк, С. Крутій, п. Кузма, п. Качур, п. Фурдила, п. Вишиванюк, Евген Якубович, Н. Слободзян, п. Шпікула, п. Росолович, Е. Кульчицький, п. Матолич, Др. В. Коваль, П. Найда, п. Коцюбінський, п. Стасюк, о. І. Кутський, Григорій Пипюк, А. Цурковський, М. Коцюк, п. Мельник, Іван Боросевич, п. Шандога, п. Ротецький, Др. С. Демидчук, А. Пеленський; Н. Н. 5.85.
Нортгемптон, Па., від парафії переслав о. Іван Кутський 36.53
Вестбері, Н. Й., по 1.00: О. Гладкий, Мих. Скаськів, Т. Аґрес і Іван Юрків 4.00
Міннеаполис, Мінн., від парафії св. Константина переслав Н. Ґрубрин 40.00
Вилксбері, Па., від парафії переслав о. Мих. Паздрій 25.00

СУМА РАЗОМ ЄСТЬ $267.08

Мимо зазивів і покликів Обєднання і самого краю прийти в поміч Рідній Школі і зложити для неї писанку, справу занедбано. Не знайшлось навіть 50 громад, а лиш завдяки поодиноким особам зібрано ось ту малу суму.

Коли збірка піде так і в будучині, то поміч, яку ми приобіцяли на зїзді мужів довіря окажеться нулею, а старий край махне на нас рукою так, як на аліянтів.

Не можемо дати загинути тій інституції, яка виховує тисячі української дітвори, тих будучих борців за українську державність.

Тому Обєднанне Укр. Орґ. ще раз відзивається до всіх членів з закликом, продовжити збірку на писанку Рідній Школі та зібрати такий подарунок, щоби се була справжня поміч.

Ні оден цент з цих грошей не буде ужито на що инше, а вся сума в цілости буде післана до краю.

Ратуймо школу, бо в ній будучність нашого народу!

Зібрані гроші шліть негайно до Обєднання, звідки перешлеться їх сейчас до краю де ждуть помочі від нас!

ЗА ПРЕЗИДІЮ ОБЄДНАННЯ УКР. ОРҐ. В АМЕРИЦІ:

о. Лев Левицький, предс.;
Теодор Грицей, рек. секр.

ЛЬВІВСЬКА ПРЕСА ПРО МАРШАЛКА ФОША

Ст. Грабський починає святочну передову у „Слові Польскім" разою „...щирим горячим серцем витає сьогодня Льві...." Ендецький автор не торкається того, який Львів витає Фоша, за те цікаво послухати, кого саме звеличає „Слово Польске" і його приклонники. А витає воно: „побідного вожда армій аліянтських держав і народів, котрі, поставили собі одною з цілий війни зєдинену Польщу в доступом до моря... Витає з вдячностю за надіслану в найкритичнійшу хвилину українських атаків на Львів амуніцію, за сформовану коштом і заходами Франції армію Галера, за спаралізованне інтриг, котрі хотіли накинути з Лондону перемире, яке віддало би Українцям майже всю „Всходню Малопольску", за поміч, віддану в час большевицького наїзду одною-єдиною в Европі Францією..." і т. д. Дуже, дуже богато ріжних ріжнородних заслуг приписує „Сл. П." особі марш. Фоша. Потім зворушений автор нагадує заповідь Фоша про самопосвяту, волю і працю та обіцяє, що Поляки „зуміють відмовитись від теперішніх особистих і станових інтересів".

Коли Грабський бачить у марш. Фошу найбільшого союзника кресових патріотів у боротьбі проти Гайдамаків з Ринку ч. 10. (про що инше Фош так і не думає!), то знову др. Юліюш Вурцель славить у „Хвилі" марш. Фош, як визвольника жидівської нації, при чому не вагається з патосом та емфазою кидати дуже сміливі фрази: „... Від ста пятидесяти літ усі принижені і поневолені в світі навчились дивитися з вірою на Францію, та черпати з неї свої надії... І сьогоднішня Франція залишилась вірною своїм величним традиціям. ...Французький нарід, як завсіди, станув на вершинах свого післанництва та не відмовив своєї підмоги справедливій справі, хоч вона не торкалась його безпосередно".

„Хвиля" має на увазі справу Палестини, забувши у свому захопленню на Балфора та по суті цілком скромненьку ролю Франції у визвольному сіоністичному рухови. Але Балфор певне не образиться і „Хвиля" безпечно могла пійти в узагальнюванню своїх тверджень ще дальше...

ЛЯХИ ТРУСЯТЬ У УКРАЇНСЬКОЇ ПИСМЕННИЦІ

Дня 7. мая с. р. між іншими, був основний трус у писменниці Катрі Гриневичевої у Львові. У погоні за чимось таємничим перевернено кожду закутину аж до пивниці та стриху, опісляж арештовано обох синів Гриневичевої та поміщено в арештах при ул. Яховича, куди помандрували й рукописі писменниці.

УКРАЇНСЬКИЙ КОНЦЕРТ У ВИННИПЕҐУ

Заходом Укр. Народного Дому відбувся у Винnипеґу (Манітоба, Канада) в неділю 20. мая, в салі Інститута Просвіти прегарний музично-вокальний концерт. На концерті пописувалась орхестра під управою П. Юндака і хор під управою М. Пасічняка, а також кількох солістів у співі і в музиці. Крім того В. Казанівський і п-на О. Гривнак виголосили по одній гарній декламації.

Львину часть концерту забрали виступи орхестри, цікаві передівсім тим, що більшість її членів — се малолітні діти. Одначе молодість наших музикантів, оскільки видно, зовсім не впливає уємно на їх гру. Навпаки, вона додає їх трі вимкового чару. І слухачі, які були битком набили салю Інститута, чулись нераз дійсно счаровані.

Хор також добре вивязався.

ЛЯХИ ВІДБИРАЮТЬ УКРАЇНЦЯМ ПОСОЛЬСЬКІ МАНДАТИ

Дня 26-го квітня с. р. польська більшість сойму у Варшаві постановила на жаданнє суду видати посла Марка Луцкевича по обвинуваченню його о державну зраду. Що видача має тенденційний характер, вказує те, що на томусамому засіданню сойм відкинув видачу судови польського посла ксьондза. Оконя, обвинуваченого о карні вчинки.

Не пройшло кілька днів, як польський суд почав „розяснювати" українських послів. Дня 1-го травня у Варшаві найвисший суд розглядав внесенне 3-ох клюбів „Хієни" про заквестіонованне польських мандатів Миколи Пирогова (з Ковля) і Василя Комаревича (з Володимира) ізза браку польського обивательства.

Боронив обидві справи адвокат сенатор О. Карпінський. Не вважаючи на те, що д-р Пирогів стало мешкає в Ковлі від 1900 р., має там недвижимість, довго займав там посаду міського голови по обранню, нарешті вчасі війни, будучи евакуованним до Киева, в 1919 р., повернувся на Волинь, яко репатріянт далі вчасі виборів до сойму був поданий до списку виборів суд непризнав його польським горожанином і постановив позбавити його посольського мандату.

Постанова ця явно порушує § 2. версайського трактату і § 3. закона про обивательство 20. І. 20. р., де говориться, що Польща признала польськими обивателями з самого права і без-жадних формальностий тих російських підданих, котрі мають стале замешканне на території, що признана або буде признана трактатом з Польщі. А § 3. закона про обивательство признає обивателями польськими тих, котрим воно належить по міжнароднім трактатам. Постанова ця являється остаточною і тому тепер єдиним правним шляхом для оборони прав національних меншостий є внесенне жалоб до Ліги Націй. По § 1. версайського трактату Польща зобовязалась признати артикули 2—8 того трактату (що захищають права національних меньшостий) своїм основним законом. Ніякий закон, ніякий декрет або урядове розпорядженне не можуть мати більшої сили ніж постанови трактату. А найвисший суд нарушує цей трактат.

Справуж посла Комаревича суд відрочив на місяць для представлення деяких документів.

НОВИЙ МЕТАЛЬ

Англійська газета „Дейлі Мейл" доносить, що в Англії відкрито новий білий метал, який після полірования одержує глибокий блеск, при чому виявляє велику відпорність на бруд і хемічні кваси. В Англії сподіваються, що відкриттє того нового металю отворить перед металевим промислом широкі горизонти примінення.